

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
V. Mestugean, L. Rebreanu, C. Tonegaro, Mircea Dem. Rădulescu, N. Pora,
N. Beldiceanu, A. A. Codreanu, Victor Hortopan, M. Săulescu, I. Totu.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —

ZAPEZI MARI IN ALGERIA

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— URMARE —

Când Stephan se achită de datoria de care uitase, față de Gril, porni și el la drum și îndată ajunse pe călăre; acestuia îi căzuse cravașa. Stephan o ridică și i-o dădu.

— „Îți mulțumesc, zise străinul, oare acesta e drumul?”

— Unde vrei să te duci? întrebă Stephan.

— „Pe cinești mea, nu știu. Ceea ce aș avea mai bun de făcut, urmă el, ca și când și-ar fi vorbit sie-și ar fi, cred să mă arunc în fundul râului, ori să-mi zbor cricerei.”

Sunteți niște pungași fericiți, voi, adăuga dânsul tare; sunteți la adăpostul de ceea ce mă ucide azi.”

— „Nu sunt pungași, zise Stephan; zăbind amar, și mai puțin lucră sunt fericiți; mă îndoiesc ca nenorocirile d-tale sunt mai nereparabile ca ale mele.”

Străinul păru surprins de vorbele lui Stephan; îl privi cu atenție, și în tactul omului, care a trăit în lume, fără să-și arate mirarea, nici să-i ceară scuze, pentru felul cum îl tratase, își încetini catul, după mersul lui Stephan; și cu tonul cu care vorbește omul egal:

— Domnule, zise el, situația mea e aceasta: Am pierdut cincispezece mii de fiorini la cărți cu baronul de Wersheim. Sânt sigur că m'a înșelat și mi-a furat fără rușine.

Nu m'am putut stăpâni să nu i-o spun; a făcut gestul, ca și cum m'ar fi palmuit; am fost împeditat tocmai când vream să-i stric un scaun de cap; i-am cerut socotelnă: mi-a răspuns că ar fi un chip foarte lesnicios de a-mi schimba datoria și că nu se va bate eu mine, de cât după ce-l voi fi achitat datoria, că de-că țineam eu ori ce pret la duel, trebuia să mă grăbesc de oare ce el pleacă mâine seară.

Ei bine, am cheltuit atâta țarina trecută, încât îmi e cu neputință să am suma asta până la sfârșitul săptămânii: Am scris unui unchi să mi-o împrumute.

Bestia bătrână m'a refuzat. Nu-mi rămâne de cât să zbor cricerei baronului de Wersheim și să mă omor și eu. Dar, șopti în urmă streinul, după ce se uita cu băgare de seamă la hainele lui Stephan, ce nevoie am avut să-ți spun d-tale toate astea; poate că, atunci, când ai să ieși o hotărâre mare, îți găsești singur tot felul de scuze, ca să-ți mai amâni hotărârea și-ți place să-ți lași gândurile să umble razna.

— „Haideți”, zise Stephan, răspunzând unui gând, care-i umbra de mult prin cap, poate că n'ai prea greșit așa cum crezi, spovedindu-te mie, căci eu îți pot împrumuta cei 15 mii de fiorini.

— D-ta! zise streinul, cu o mirare foarte vădită.

— Eu, zise Stephan.

Cum erau aproape de casă, intră luă o hârtie și zise:

— Iată un contract care valorează douăzeci: îți va fi ușor să găsești să-l amănțești pentru 15 mii de fiorini; iată și procura mea.

— „Domnule, zise streinul, nu-ți pot descrie mirarea și recunoștința mea; sunt al d-tale până la moarte și vei vedea că nu sunt îngrat.

Îmi dăruiești mai mult decât viața, îmi salvezi onoarea; primese o-franda d-tale ca pe un ajutor venit din cer; mâine seară mă vei vedea iar; spune-mi numele și adresa d-tale.”

Când se depărtă streinul, Stephan gândi că poate-și pierduse de bună-voie mîca sa avere:

— La urma urmei, își zise el, la ce mi-ar fi folosit banii aceștia, dacă nu sunt pentru ea!

Trecură mai multe zile, fără ca el să mai audă ceva despre acel strein.

În vremea aceasta, se duse adese ori să vadă pe Fritz, priveleștea fericii liniștite și neîntrupate de care se bucură pescarul în mijlocul familiei sale. Îi strângea inima într-atât, că pleacă, să poată plânge în libertate; pe nesimțite, durerea lui sălbatecă se schimbă într-o tristă liniștită în melancolie.

LXXXVII

D-lui Stephan, proprietar. M.
Walfurst, avocat.

Domnule,

Unul dintre clienții mei, pe care un duel nenorocit l-a răpit prietenilor săi și unei vieți ferice sub toate raporturile, a depus în mâinile mele un testament în care sunt cuprinse dispoziții ce vă privesc.

Binevoii a trece pe la mine sau a trimite pe cineva cu o procură din partea dv. spre a lua cunoștință de sus zisele dispoziții.

Sper, Domnule, că veți binevoi a-mi păstra încrederea ce avea în mine răposatul d-nul de Nelscim și a-mă însărcina cu afacerile dv. pentru care voi depune cel mai mare zel.

În așteptarea cinstei de a primi vizita dv., am onoare de a semna, Domnule, servitorul d-voastră supus

Walfurst

LXXXVIII

Stephan ședea posomorât și tăcut de cu duminică.

Persoanele care simt puternic, și printre acestea nu numărăm pe acei cari își triumfează simțimintele și emoțiile, sunt avare și setoase de durerile, ca și de bucuriile lor; ele își închid în fondul sufletului durerile sau bucuria, și le lasă să se risipească în vorbe.

Intr'adevăr vorbele care es dintr-o inimă ce e pradă amarăciunii sau bucuriei, sunt caliciei unei flori, zboară acoperite de parfumul galben de pe stamine, și cu picioruțele pline de suc.

Astfel oamenilor care ne vorbesc prea mult de senzațiile lor, de plăcerile sau suferințele lor, ceea ce ne trebuie împărtășit decât prietenilor. Întâi, fiind că pentru un altul e plăticos, și-apoi fiindcă prietenilor li se ruvine din parte-ne ceva mai mult decât celorlalți suntem foarte ispitiți să le spunem:

„Vorbiți de-atâta vreme de durerile d-vo., în cât facem prinsoare că'n fundul inimii nu v'a mai rămas nimic, un parfum evaporat.”

Golul vieții sale înspăimântă pe Stephan. A doua jumătate nu putea s'o întrebuințeze decât ca să poarte doborât după cea dintâi.

Se gândi să se sinucidă. Mulți au declamat împotriva sinuciderii.

Nici odată n'am găsit în fondul declamațiilor acestora, decât teama de moarte a propovăduitorului. În privința asta, s'a adunat o mulțime de prostii.

Una e datorită lui Cicerone și a rămas de-atunci mereu la modă:

„Omul n'are mai mult dreptul de a se omori, decât ar avea o sentință de a-și părăsi postul.”

A se citi urmarea în „Universul Literar” ce va apare Duminică viitoare.

ooo

Sacul cu glume

Un agent polițienesc găsește la strada Michelet un om căzut în zăpadă. E beat mort. Dă fuga la secție să ceară ajutor ca să-l ridice. Comisarul îi zice să-și facă întâi raportul în scris. Agentul se supune, dar de-odată se oprește cu condeiul în mână.

— Te rog, domnule comisar, spune-mi cum să scriu cu ortografie corectă numele străzii Michelet.

— Im, nu știu, îi răspunde acesta. Întrebă pe ofițerul de sergenți că știe el mai bine.

Dar nici acesta nu e sigur de ortografia numelui străzii.

Astfel din superior în superior ajunge până la inspector.

— Michelet, Michelet, repetă acesta nedormit, apoi d'odată exclamă răstit: Ce stradă e alături cu strada Michelet?

Calea Dorobanților, răspunde agentul.

Tărăște pe bețiv pe calea Dorobanților și îl raportează că l-a găsit acolo, ordonă superiorul, și dă-mi pace cu întrebări anoste.

Se judeca un proces în contra unui bețiv scandalagiu. Soția lui, o biată femece sfoasă din popor, e întrebată de președinte asupra împrejurărilor delictului.

În seara de care vorbim, a-du-ți aminte dacă bărbatul d-tale era sub influențe alcoolice.

— Subt ce? întrebă femecea uitată.

— Subt influențe alcoolice, repetă președintele stăruitor.

— Ferească D-zeu, domnule președinte: era subt masă!

Bărbatul zice nevesti-sii:

— Dragă, ne năbușim aicea. Ouzes la fentrel!

Un amic, aflat lângă el, îi întrebă încet:

— De ce i-ai zis pe franțuzește?

Bărbatul îi răspunde tot așa:

— Dacă i-aș fi zis pe românește, ca să se arate că nu se supune la poruncile pe care i le dau față cu străinii nu m'ar fi ascultat. Zicându-i însă pe franțuzește, s'a dus numai decât să deschidă fereastra, ca să arate că știe limbile străine care sunt la modă.

*

Un soldat raportează sergentului că a găsit în borș petricele, pentru că bucătarului i-a căzut bucățița de carne pe care a pus-o iar în cazan fără s'o spele.

— Ei, băcte, zice cu gravitate sergentul, când te afli în oștire să servești țara, nu trebuie să faci nuzuri ca acasă la tine.

— Să trăiți don sergent, e sfânt ce zici d-ta, răspunde soldatul, dar vezi că eu am venit aici ca să-mi servesc țara, dar nu să-i mănânc pământul.

*

Mândica țigancă se plânge, că spălând ieri hainele noi ce i le-a luat băiatului ei, au intrat la apă, s'a scurtat și nu-l mai incap acuma.

Ce spui, îi răspunde acela care-l ascultă plângerea. Ia încearcă de spală și pe fiu-tău, că poate o intra și el la apă.

Pe scena unui teatru de varietăți, scamitorul, făcându-și jocurile lui nimitoare, exclamă către publicul impresionat:

— Și-acuma, d-lor, înainte d'a țice la altă foarte interesantă experiență, aș avea trebuință de un băiețel cu bunăvoință luat la întâmplare din public.

Ascultător la apelul lui, înaintea-ză un copilăș sfios.

— Bravo, foarte bine! zice farmazonul. Nu e așa, dragă băiețule, că nu mă cunoști, că m'ai mai văzut niciodată până acum?

— Nu, tată! răspunde copilul cu tonul cel mai nevinovat.

ooo

Voiți să faceți să nu mai bea

pe bărbatul, fiul, nevasta, sora, fiica, sau pe vre-o rudă mai apropiată, adresati-vă la noi. Vă vom ajuta printr-un procedeu ușor și eficient, căci am mai scăpat mii de fiinte de sărăcie, mizerie și ruină.

Vă vom arăta cu metoda noastră, punerea în aplicare fără ca pățimășul să observe cât de puțin. În cele mai multe cazuri nu poate nici să priceapă, căci neputând suporta de loc spiritul, crede că vina este a buzului băuturii.

Noi primim zilnic o mulțime de scrisori de mulțumire, de la bărbați și femei de toate clasele, bogați și săraci, cari au fost remediați cu strălucit succes. Corespondența sosește cu cea mai mare discrețiune, și pentru inocența metodei garantăm și cităm ceea-ce ne scrie d-l Unrein Franz din Resiczabanya:

Prea stimate domn, Kopenhaga, Danemarca.

Vă rog să-i așa de bun și trimiteți-mi 2 cutii cu poșta, ramburs pentru lei 20. Am doi prieteni cari s'au dedat rău beției și voesc să-i vindec.

Eu însuși am probat efectul lui «Kino», pe când eram un bun fător și nu știam cum să mă abțin. De când însă am luat praful «Kino» m'am făcut cu totul alt om, sunt sănătos și am cu totul o altă viață cu familia mea. Mulțumindu-vă mult pentru efectele lui «Kino», vă rog a-mi trimite imediat. Voiți recomanda încă la mulți că «Kino» este un mijloc foarte eficace contra beției.

Resiczabanya, Dec. 1911.

Cu stință, Unrein Franz.

Preparatul nostru se vinde pentru minimul preț de Lei 10, și-l trimitem contra cost sau ramburs dacă scriți la adresa noastră din Kopenhaga.

Kino-Institut, Kopenhaga K. 10, Danemarca

Scrisorile merg cu 25 bani, cărțile postale cu 10 bani.

Ecoirile săptămânei

In viața politică suntem în plin Sf. Gheorghe sau Sf. Dumitru. Chi-rișii vechi pleacă și cei noii le iau locurile. Încă câteva zile și întreaga administrație va fi reinvoită de sus și până jos cu partizanii noului re-gim liberal. Schimbările acestea de regim, între altele, mai au și avan-tagiul că aduc o notă pronunțată de animație în viața de toate zilele. U-nii pleacă triști ceilalți vin radioși spre a pleca la rândul lor cu lacri-mele în ochi. Oamenii noii, discur-suri noui, proiecte noui. E activita-ten desfășurată de niște forțe proas-pele, setoase de muncă și care n-au avut încă timpul de a se stăi. O altă notă de animație, în viața publică, o vor aduce viitoarele alegeri, carei promit a fi foarte interesante. Du-pă aceea, lucrurile vor intra în stare normală, iar privirile îndreptate în-trogl se vor îndrepta spre corpurile legiu-toare, care în sesiunea ce vine tre-buiesc să aducă la îndeplinire atâtea frumoase speranțe.

Un popor care nu se ustâmpără e ocel al Albaniei. De și scâpă de dominațiunea turcească și chemată la o viață proprie, independentă, Albania se află în plină frământare. Se vede că, primejdia turcească o-dată înlăturată, au răsărit în Alba-nia ambiții neînfrânate. Sunt unii din vechii luptători ai cauzei alba-neze care provoacă acum, în țară, o vie agitație contra proclamării principelui de Wied ca Suceava al Albaniei, făcând astfel să întârzie restabilirea liniștii în acel țară. Se mai vede însă, că marea majorita-te a poporului albanez, constituită de foloasele ce le-ar trage de pe ur-ma suirei pe tron a unui prinț eu-ropean, în legătură strânsă cu cele-lalte curți domnitoare, va izbîni în cele din urmă să-și vadă dorința re-alizată.

Un alt punct negru care se orolă din nou pe orizont e perspectiva u-nui nou război turco-grec. Enver Pașa, ajuns acum ministru de răz-boi al Turciei, crede că va putea să reintre în posesia insulelor pierdute din Marea Egea cu aceiași ușurință cu care a reînt Adrianopolul. Ade-vărul e că Enver Pașa se bucură pînă la conștiință de un mare prestigiu. Turcii au început să-l pri-vească ca pe un adevărat Napoleon. Să nu uite însă turcii că pentru a in-treprinde un război și a avea șanse de izbîndă, nu-i destul să ai numai un Napoleon și trebuie milioane de napoleoni. Și apoi, în război mai trebuie o serioasă organizație a armatei, ceea ce, cum s'a văzut în războiul balcanic, lipsește Turciei. Dacă războiul se va declanșa, ceea ce nu-i cu neputință, socotind pornirile războinice ale lui Enver Pașa, ne vom găsi din nou în fața unei scrii de sângeroase evenimente. De astă dată războiul va fi, de sigur, pe apă. Grecia și Turcia nu mai fiind limi-trofe pe uscat. Chestiunea e însă dacă Puterile nu vor interveni la timp spre a preîntâmpina o aseme-nă ciocnire, care ar fi un adevărat dezastru pentru comerțul internațio-nal.

Mestugean.

Sportul de iarnă la colegiul de atleți din Reims

Alergătorii ocolesc drumul acoperit de zăpadă

MORTUL

de L. REBREANU

Ion Bolovan trăgea să moară... Stătea chircit în pat cu un picior lăptos strună peste ceareaful bojit, cu colțai cărligat din genunchi parcă i-l ar fi sgarcit căreii. Mâinile le ținea rășchirate ca un răștignit, degetele înleștate în așterau-tul de paie, din care se zgâiau, spăi-mântate și rupte, câteva fire galbene ca părul în barba unui spân. Pieptul deschiat i se ridica în răs-timpuri rare, anevoc, horchiad pre-lung parcă cu fiecare înălțare i s'ar fi snuls o coardă din suflet. Ochiul mare, holbat se mișcau cu priviri șicloase, pline de groază ca și când ar fi văzut ceva neșpus de amenin-țător.

Nevastă-sa sta la căpătâiu, cu o lumânare de ceară aprinsă în mână, cu fața rece, nemișcată, și se uita la dânsul întrebătoare în vreme ce razele roșcate ale luminii îi îmbrujeră puțin obraji și făceau să-i licărească ochii.

Se uita cu o pizmă copilărească la cele câteva femei bătrâne, care tropăiau în jurul patului frângân-du-și mâinile, oftând des și cu po-ftă, și picurând câte-o lacrimă.

Apoi privi iar la Ion și își zise: — Mi-e milă de dânsul... Femeile aruncau din când în când priviri speriate spre bărbatul bolnav și șopteau stins și repede: — Moare!... Uite-acu moare!...

Omul părea că aude șoptele a-cestora și le soarbe fără să vrea. Își rotocolea în orbite bulbii albi ca marmora și privirile lui parcă in-treban ceva, parcă cereau ajutor și milă adevărată.

Apoi, deodată, se simți în odac un șgomot ciudat, friguros, ca și când două aripi mari, nevăzute ar fi fă-lăit de mai multe ori. În clipa aceea bolnavul își îndreptă și piciorul cel în-doit, se întinse din rășputeri, sus-piună lung și ușurat, întoarse ochii cu albul în sus și pe urmă rămase neclintit. După un dram de vreme însă, corpul totuși se mai smuci o leacă, mâinile se adânciră mai grele în așternut, iar mușchii feței se schimonosiseră parcă sub apăsarea unei dureri foarte mari.

— Aoleu e'a murit!... E mort!... O femeie uscată cu nasul scurt și turtit și cu o năframă vânată în cap se năpusti năucă asupra mor-tului și îl scutură sărutându-i cu lăcomie și țipând desnaăjdănită: — A murit!... a murit!... Vai de mine, dragul mamei, că te-ai dus și pe mine m'ai lăsat! De ce te-ai dus singur, fiul mamei, și de ce nu m'ai luat și pe mine? Ce mă fac eu fără de tine, ce mă fac, ce mă fac?

Nevasta se apropie și dansa de marginea patului și se uită lung drept în fața mortului. Pe tâmpile lucii zări un șir de bobite de sudare care păreau gata a se rostogoli pe obraji la vale. Îi veni deodată pofța neînțeleasă să se încredințeze dacă Ion e mort sau nu? Își trecu lumânarea în cealaltă mână și a-tinse cu vârful degetelor mâna mor-tului care era rece și umedă ca pie-lea de șarpe. Simți un fior de ghiță prin inimă și făcu repede un pas înapoi. O cuprinse o frică grozavă. Lumânarea de ceară începu să tremure în stânga ei...

În casa joasă, săturată de un mi-ros pătrunzător de leacuri, stăpâ-neau fiorii aceia spăimântători ce se ivesc totdeauna în fața morții. Femeile alergau fără nici o țintă de ică colo, hociindu-se în silă, repe-tând mereu aceleași cuvinte fără rost care fac și mai jalnică prive-listea morții.

Intrun târziu intră un bărbat. — A murit? întrebă cu glas șters și nepăsător. Și, cum nimeni nu-i răspunde, își făcu cruce și a-daogă oftând: „Dumnezeu să-l odihnească!...”

Apoi după ce se uită și el puțin la mort, clătînând din cap și ștergân-du-și mustățile, se duse la vatră și urmă mai trăgănat: — Ar fi bine să-l scâlțați până ce nu apucă a se înțepeni de tot.

Nevasta nici nu se mișcase de lângă pat. O babă îi luă lumânarea din mână și o puse pe masă într-o rată, șoptind pitigăiat: — I-a fost tare drag, sărăcuța... Nici nu poate plânge...

Femeea acum se grămădi pe o leviță. Fața nu i se schimbase, dar dărdăia parcă ar fi luat-o cu friguri. Se gândea necontenit la șopta habei ce o auzise ca prin iv: „I-a fost tare drag...” Și începu a-și zice și dânsa: „Mi-a fost tare drag...” Și se minuna cum poate rosti cuvintele astea.

— Mi-a fost tare drag... Adică de ce să-mi fi fost drag? A fost bun? N'a fost. A fost frumos? N'a fost. Apoi de ce să-mi fi fost drag?... Știa că vreau să mă mărit cu altul și totuși m'a luat... Și pe urmă m'a bă-tut, mai rău ca pe-o slojnică... Nu, nu mi-a fost bărbat. A fost un străin.

Și gândindu-se așa, i se părea ciudat și neînteles vălmășagul și fierbera ce umpluseră casa: oame-nii ferotind cu fețele schimbate, în-grîjorate, femeile care se învârtiau în jurul unei căzi înalte de lemn în care se zăria un cap galben, smead ce se fălăbănea încoace și încolo, a-

poi șgomotul ce se asemăna cu un bătăit de bombardier, străpuns când și când de câte-un sughiț de plîns... Și iar își zise că ar trebui să plângă și ea. Toată lumea lacrimăază: așa se cuvine când moare cineva. Și, la urma urmelor, Ion tot i-a fost bărbat. I-a cunoscut popa. Negreșit tre-buie să plângă. Își frecă ochii cu pumnii și-și acoperi fața cu șorțul parcă ar fi vrut să se ascundă di-naintea oamenilor de rușine că nu-i viu lacrimile.

Trei zile cât a fost mortul în casă, nevasta a umblat ca o nălucă, pu-nându-și fel de fel de întrebări, căs-nindu-se cu fel de fel de gânduri. Îi era rușine că nu poate plânge și o-colea privirile oamenilor. Când vedea mortul în mijlocul odăii, în cosciugul alb, acoperit cu zăbranicul as-pru și înflorit, simțea ceva nedesu-șit, ceva ce nu era nici părere de rău, nici lucrurie și nici frică, dar în care găsea câte o urmă din toate acestea.

De mort însă nu s'a mai apropiat până în ziua înmormântării. Și a-tunci cineva a luat-o de subțiori și a dus-o la picioarele cosciugului a-sezat în ogradă pe o năsalie ce scâr-tăia în răstimpuri. În mijlocul mul-timii popa, în odăjdii cusute cu fir, cu barba rară, argintie, cu cădelni-ța în mână, din care se bolboceau noursi de fum mirositor, părea un moșneag cuminte și obosit ce isto-risește lumii cu glas jalnic, cântător o poveste tristă de demult.

Cimitirul era la marginea satului, pe o coastă lină presărată cu tușiș. Pe drum începură a țărâni pușii mărunti și calzi. Popa deschise um-brela și-și luți pașii, iar norodul de-ascemenea. Cântările sunau mai ve-sele acum, fețele se înseninară...

Când ajunseră însă la poarta ci-mitirului ploaia contenii și, din do-sul unui nor de argint, soarele își scoase obrazii înflăcărați. Lumea se împrăștiă și o apucă razna, peste morminte, spre groapă ca să gă-sească locuri mai bune.

Unii împiedicându-se de crucile rupte și putrezite, injurau sășăind în vreme ce alții făceau mare haz pe socoteala dascălului care alaltă-eri, la un botez băuse până ce răgu-șise așa că astăzi a cântat ca un curcan.

La groapă, cioclii așezară cosciug-ul pe daiibuțul de lut umed, iar popa începu din nou să citească. Stropi scierul cu aghiazmă, stropi cu multimea, bălălăi de câteva ori cu cădelnița, mormăind ceva printre dinți, și pe urmă se dădu trei pași înapoi. Groșarii vărâră două frân-ghii pe sub cosciug și-l sloboziră încetinel în mormânt. Când crezură că e aproape de fund slăbiră frân-ghiele. Scierul căzu luruind și pic-s-când în ața noroioasă ce se aduna

se arde în urma ploii. Popa luă o mână de pământ și o aruncă în groapă. Oamenii se închină și săvârșiră cu toții, rând pe rând, câte un pumn de lut pe cosciugul ce bubuia ca o darabană. Nevasta vru să facă și dânsa ca toată lumea, se plecă să ia un bulgăr, dar vre-o câteva femei o traseră repede deoparte șoptind speriate.

No lăsați că vrea să se arunce în groapă!...

Intorcându-se apoi spre casă lumea părea că uitase cu totul că vine dela înmormântare. Glume grosolane fășăiau prin aer însoțite de râsetele infundate... La pomene se încaușe chiar un chef cum se cade. Meserii ciocniră des pentru sufletul mortului, iar dascălul șugubeț ca întotdeauna, închină în sănătatea nevastei.

Nevasta ședea măhnită și uluită, cu mâinile în ipsoală, cu fruntea plecată. În mînca ei răsunau mereu citaniile popii și sufletul i se frământă de durere. Se simțea atât de străină în mijlocul oamenilor care nu-i pot pricepe suferința, care nu pot compătimi fiindcă nici ei n-au năi odată parte de compătimire.

O babă, care plângea și bea fără încetare, se uită la ea cu coada ochiului și bătăi, clătind din cap:

— I-a fost tare drag, sărăcuța... tare drag...

Nevasta nu vruse să audă vorbele dascălului, dar acele ale babei îi strămăriră în urechi ca o vijelie. Simți deodată că tot sângele i se urcă în cap. Cuvintele acestea mincinoase, rostite de atâtea ori, i se păreau cea mai cumplită bătaie de joc. Și nu se mai putu stăpâni. Se ridică brusc în picioare și strigă ca o nebună:

— Minții!... Minții! Toți minții!... Nu mi-a fost drag! Mi-a fost urât! Mi-a mâncat viața, mi-a zdrobit viața, nu-l rabde pământul!...

Bărbații o priviră neîncredători, femeile își făcură cruce, iar baba șopti întrascums vecinei din dreapta:

— Tare mi-e frică să nu-și piarză mințile, sărăcuța... Prea i-a fost drag...

O amintire

de C. TONEGARO

Răposatul căpitan comandor Atanasiu era cu vaporul la ancoră în Pireu.

Căpitanul portului grecesc, observase că de pe vaporul românesc s'a aruncat gunoi în apă și după ce a dresat actele respective, a invitat pe răposatul comandant la căpitanie pentru ca să plătească amenda.

— Pentru că de pe vaporul ce comandați, s'a aruncat în apă lucruri cari prin depunerea lor pe fond ar micșora adâncimea portului, trebuie să plătiți două sute de dralme conform legilor noastre.

— Cum astfel?

— Pentru că fundul se micșorează.

— Eu știu contrariul.

— Ba nu.

— Ba da.

— E principiul lui Archimede.

— Care Archimede?

— Al D-voastră.

— Spune te rog să aducă un pahar cu apă.

Ușierul îi aduse îndată apă.

— Archimede a spus că dacă s'aruncă un corp în apă, apa crește, uite așa.

Comandorul Atanasiu, dădu drumu în acelaș timp, la trei mișidii în pahar și apa dădu pe din afară.

— A da principiul lui Archimede, mi-aducă aminte!

— Treci ai lui Archimede.

Căpitanul portului după ce a pus deoparte paharul cu care s'a făcut experiența, a anulat toate formalitățile de contravenție.

— Merci, merci de explicații, la revedere.

Și comandantul Atanasiu după ce îi dete mâna, se întoarse la vapor.

EPITAF

Unui reporter

*Luând fatalul drum
Al electricității,
Scriu „Ultima oră”
Din jurulul ciclului.*

Sofronie Ivanovici

VICTOR HUGO

RUY-BLAS

SCENA II.

DON SALLUST, DON CEZAR

Don Sallust

Ah! Iacă-te tâlhare!

Don Cezar

Da, vere, am sosit!

Don Sallust

Să văd golanii ca tine, mă simt prea fericit!

Don Cezar (salutând)

Sunt încântat...

Don Sallust

Aflat-am ce fapte de ispravă

Ai săvârșit...

Don Cezar (grăzios)

Vă plac dar?

Don Sallust

O! vrednice de slavă.

Chiar! Don Carlos de Mira eri noapte a fost pradat
I s'a furat, știu bine, un paloș cizelat
Și un pieptar; în seara de Vinorea cea mare.
Dar, cavaler, știindu-l, de-al lui San-Jago m'i pare,
I s'a lăsat mantaua.

Don Cezar

Isuse! cum așa?

Don Sallust

Dar fiindcă sfântul ordin era brodat pe ea,
Ce zică de toate acestea?

Don Cezar

Ah! drace! C'ntrebare?

Zic că trăim cu toți în vreme îngrozitoare!
Ce-o să ne facem, doamne, dacă acești miseși
Cinstesc pe sfântul Iacob, punându-l printre ei?

Don Sallust

Erați și tu cu dânsii!

Don Cezar

Ei, da! Să-și spun pe față

Și ram și eu cu dânsii; de-a să le dau porață.
Nu m'am atins de nimeni.

Don Sallust

Alt fapt îngrozitor:

Dup-ăsfințitul tinerii, ieri, în Plaza-Maior,
O ceată de netrebnici, tâlhari de drumul mare,
Ce beți eșiau din cărciumi, făcând înăderare,
Au atacat străjerii. — Ai fost!

Don Cezar

Vezi, nu mă mir.

Dar vesnic mi-este scârba ca să lovească un sbir!
A fost. Și-atât. În timpul ciocnirilor de spadă
Făceam în gând sonete, visând sub vre-o arcadă.
Dar se bătură strașnic!

Don Sallust

Măi am.

Don Cezar

N'ați terminat?

Don Sallust

În Franța, printre alte isprăvi, te-au acuzat,
Că în tovarășie cu ceata-ți tâlhărească.
Ai jefuit avutul din chiar lada obștească.

Don Cezar

Dar nu mă apăr. Franța, eu nu o pot numi
De cât dușman.

Don Sallust

În Flandra, pe Dom Bartelemy
Care ducea căștiul, luat dintr-o vânzare

De vinuri, preoțimeții din Mons, la drumul mare
L'ai prins, și de avutul cel sfânt l'ai jefuit!

Don Cezar

În Flandra? Da! Se poate. Căci am călătorit
Destul. Și-atât?

Don Sallust

Don Cezar, când mă gândesc la tine
Tot sângele m'i se urcă în față, de rușine.

Don Cezar

Dar las' să urce!

Don Sallust

Neamul străvechiu

Don Cezar

A! te desfid.

Doar tu cunoști străvechiul meu nume în Madrid.
De neam, deci, nici o vorbă.

Don Sallust

Eri, după leturghie

Eșiam, când o măchiză mă 'ntrebă 'n ironie:
Cine-i brigandu-aceia, ce fără nici un sfânt.
Cu ochiul pus pe pândă, proptit, cu nasu'n vânt.
Măi gol ca Iov și totuși măi mându cu Braganța,
Purtând cu suduție pe largii-i umeri sdrucanți
Al cărui pumn desmearta mănerele greu și lat
Al spadei lungi și 'ntruna își plimbă nencetat
C'o mutră sfidătoare și-atât de magistrată
Mantaua-i sfâșiată, ciorapii în spirală?

Don Cezar

E Zafari, cel nostim, răspuns-ai negreșit.

Don Sallust

Nu, domnuie, roșit-am.

Don Cezar

Iar doamna a zâmbit.

Nu, zău, dar tare m'i place, să fac, în totdeauna,
Femeile să rădă.

Don Sallust

Te întâlnești întruna.

Cu spadasini nemernici.

Don Cezar

Copii blânzi niște mieși,

Don Sallust

Petreci mereu cu cele măi josnice femei.

Don Cezar

Lucinde iubitoare, gingașe Isabele.
Ce-aud? Să se vorbească de voi atâtea rele,
De voi, căvora seara, cuprins de dulci fiori,
Vă cânt, pe-amea ghitară, sonetele-mă din zori

Don Sallust

Matalabos, în fine, tâlharul cu renume
Ce-a dezolat Madridul, sfidând întreaga lume,
Îți e prieten.

Don Cezar

Doamne! Dar făr' al său obol,
Ași fi umblat și-acum pe stradă rupt și gol.
Văzându-mă în zdrențe, hoinar iarna pe drumuri,
Se 'nduioșă. Știi poate pe-acei galant cu fumuri
Pe contele de Albă, căruia i s'a furat
Pieptarul de mătase?

Don Sallust

Pieptarul?

Don Cezar

Mi l'a dat

Matalabos!

Don Sallust

Pieptarul acela l'porți pe tine?
Dar nu-ți este rușine?

Don Cezar

De ce mă-ar fi rușine,
Să port pieptaru-acesta brodat cu fir, luros,
Ce cald îmi e, iarna, iar vara m'i stă frumos?

Traducere de Mireca Dem. Rădulescu

ARTISTELE NOASTRE

D-na Veturia Triteanu, prima donă

FLAUTISTUL

de A. Alexandrescu Codreanu

Liniște, pace, parfum de flori de tei; grămezi albe de nori turite în argintul topit al razelor de lună, într'un cuvânt cel mai potrivit decor pentru înjghebarca unei idile.

Lola deschide fereastra. Cu un gest grațios dă la o parte de pe frunte o vită de păr rebelă, își înclină capul pe mâna dreaptă sprijinită în cot și rămâne cu ochii țintă în gol.

Ce frumos e! Toamnă cum scria în romanul pe care l'a sfârșit acum, în amurg. Da, toamnă așa. Liniște, lună, arbori înfloriți. Frumoasa marchiză deschise fereastra și 'n dulcea răcoare a seară, cu capul sprijinit pe mână, aștepta clipa când un necunoscut, de sigur, un nobil deghizat în trubadur, își cânta în fiecare seară iubirea în acorduri de gitară. Și marchiza, tânără și sentimentală, mișcată de credința și duioșia necunoscutului adorator, lăsa, în fiecare seară, să cadă o roză de-a răsărită din părul ei blond ori din corsajul de mătăse, pe ghitara plângătoare.

Așa scria în roman.

Lola închide ochii; un suspin prelung face să se tremure eșarpa de muselină albă care-i cade de pe umeri peste peptul ei feciorelaie.

Da... E toamnă ca în roman. Ea e frumoasa sa marchiză. Un singur lucru lipsește ca Lola să trăiască aveau capitoul cel mai interesant din feuilleton, muzicantul necunoscut. O! de-ar veni, cum l'ar asculta, cum l'ar iubi, cum...

Dar... minune! De dincolo, de peste gard, adierea ușoară a vântului de seară aduce o îngănare dulce de flaut, în note cristaline, perlăte... E atâta farmec în murmurul acela, de parcă un suflet își plânge durerea într'o armonie de lacrimi cristalizate. Lola simte că inima îi bate mai tare ca de obicei. Nici odată, în optsprezece ani, de când e pe lume, nici odată n'a simțit ce simte acum. Un amestec ciudat de fericire și durere. E fericită, căci, și ea, ca și tânăra marchiză, are acum un muzicant necunoscut, care de sigur, de dragul ei, se ia la întrecere cu privighetoarea, și o doare, că nu-l poate vedea. Zidul care desparte grădina ei de cea de unde vine vocea flautului e prea înalt și dansa nu poate să vadă pe cel ce-i suspină de dor cu glas de flaut. Ce

frumos trebuie să fie. Înalt, palid, cu ochii mari, negri, cu plețe ondulate (nici nu s'ar admite să n'aibă plete un muzicant așa desăvârșit) cu mustața neagră, à la Van Dyk... și pe umeri o mantie asvârlită ca la tenorii dela operă.

Încet într'o vibrație abia respirată, cântecul moare: luna se ascunde după un nor. Lolei i se lipse ochii. Cu pas lent și trăgănat, se duce la culcare, și 'n mîntea ei, buimăcită de citire, de somn, de parfumul teilor, idila prinde a se încheia ca primele aruncături de penel pe o pânză.

A doua, a treia seară, tot așa. La aceeași oră, regulat, Lola deschide fereastra și așteaptă serenada obișnuită. Idila s'a înjghebat. Frumoasa sentimentală își prinde, ca marchiza, roză în păr și la corsaj, dar — din nefericire, nu are cum să le arunce trubadurului ei adorat — căci îl adoră acum.

Mîntea copitei începe a făuri la pianuri. Cum să facă să-l vadă, să-i vorbească, să-i spună cât îi e de drag, și să asculte și ea șoptele lui de iubire. Că o iubește, nici nu mai încapă îndoielă; e nebun. Trebuie s'o fi zărit, poate s'a urcat pe zid? Ori poate a văzut-o pe drum, a urmărit-o și a închiriat casa de lângă ea, ca s'o poată iubi și vedea în taină. Cât ar da să-l vadă și ea să-i arunce flori... la picioare: păcat că nu cântă și el din gitară...

Luna plină se ivește de după colțul caselor vecine.

În casă la Lola a dormit și părintii fetei și slugile... Numai ea veghează. Așteaptă serenada? Nu are alt gând.

Încet, străbate coridorul, iese pe ușa, pe care de cu ziuă a avut grija să-i ungă tâțanele cu untdelemn, și iată-o lângă zidul din fundul grădinei. Dreapta în care ține un trandafir roșu (culoarea dragostei aprinse) tremură. Câteva clipe încă și flautul își va susținea taina, iar ea va arunca cântărețului prima roză, solmenit să-l umple de fericire, prima roză din lanțul de flori, cu care îi va lega de apururi.

În grădina Lolei nu mai e nici o roză. Într'o lună, toate au sburat peste zid; au dormit, de sigur, câte o noapte pe inima frumosului cântăreț și acum trebuie să fie închise într'o cutie de mătăse parfumată... Și pe el tot nu l'a văzut. I-ar scri — n'are însă curaj — l'ar striga, seara când se furișează în grădina ca să-l asculte și nu îndrăznește. „Mai lasă, mai lasă... e așa dulce vraja asta a idilei cu un necunoscut”.

Soarele e aproape să scape. Trimete zămbitor sărutări pământului pe beteala de raze aurii, parcă ar zice: „La revvedere pe mâine”.

Lola și-a luat o carte și citește în pavilionul din grădina. Alături e liniște ziua totdeauna. Lola vrea să priceapă ce citește, dar nu poate. Gândul, inima, toate au trecut zidul. Deodată, mai triste, mai duioase ca oricând, suspinele flautului o trezesc din visare.

În sfârșit! Acum îl va vedea pe frumosul ei necunoscut... Suiță pe scaun, și ulăpostită de ramurile unui vișin, îl va putea privi... Flautul a tăcut.

Repede, ca o căprioară, fata a-leagă de ia un scaun din pavilion, îl reazămă de zid, capul între ramuri și...

Dincolo, pe un fotoliu cu rotile, un om ca la patruzeci de ani, palid, cu ochelari negri, pare adormit; capul, pleșur aproape tot, e rezemat de spatele fotoliului; pe genunchii îi odihnește un flaut, iar jos, pe nisip, un cimitir de roze uscate, de petale risipite... Solii ei de iubire...

DE PROFUNDIS

Plâng tângi pe vale,
Ca un vis pierdut...
Gândul meu mă poartă,
Spre necunoscut...

Spre neant s'ia sborul,
Unde chinul moare
Să se mai agață.
De-o rază de soare!

Aiurii de buciom
Tremură 'n vâlcele,
Cum tremură teama,
Din visele mele,

Din visele mele,
Din copilărie,
Echo pribegind —
Și în agonie!

Miriștile s' moarte,
Se 'ntunecă 'n ceață;
Crezul meu alărnă,
Într'un fir de ață!

Lumină!... mă 'ntunec...
Mai multă lumină!...

Desbracă-mă Doamne
De haina de tină!

Victor Hortopan.

Vișinele

de N. N. BELDICEANU

Eram mai mulți prieteni, în jurul unei mese din grădinița cafenelei noastre favorite, și, în răcoarea care se întinsese după o zi de zăduf, stăteam la palavre. Venise, nu știu cum, vorba despre beție, și unul dintre noi, care asculta, răzemat într'un cot, zămbi și făcu, răsucindu-și, o clipă, mustața și privind umbra departe, printre gene:

„Fiindcă, pe așa răcoare, e păcat să ne ducem acasă, să vă povestesc și eu, băeți, ceva. Odată, de demult, când eram copil, m'am dus și mi-am petrecut vacanța de Paști la țară, la bunicul, care avea, pe vremea aceea, un petec de moșie, la granița Bucovinei. Pentru întâia oară m'am dus cu atunci la țară și, acu, când vă povestesc, îmi răsună la urechi cotcodăcitură asurzitor ai găinilor; simt în nări mirosul de fum și de gunoi, care plutește, seara, pe ulițele satelor; aud ronțăitul cailor și ciuruitul laptelui în doniță, văd vițeii frageți înghioldind cu boturile lor umede, ulgerele vacilor mari, roșii.

Dar nu despre farmecul vieții de țară vreau să vă vorbesc; ci voesc să vă povestesc un chef, cum cred că n'ați văzut nimenea dintre voi.

Într'o după amiază, îl aud pe bunicul, făcând către bunica:

„Lisaveta; da bine, frate, ce maiții degeaba vișinile iese rămasă dela vișinată? Da dă-le lui Andrii, să le zvărlă la pacatelele.

— D'apoi, că tot m'am ținut, deor, să-i spun; ș'am uitat...” răspunde bunica, și, eșind în cerdac, prinde-a striga:

„Andrii, mă, Andrii; da unde, Naiba, ești? (apoi mai încet) O fi dormind, undeva, prin burueni; că de dugles nu mai are pereche...”

Bunicul eși și el în cerdac, cu țigărele de chilimbar între degetele scurte și groase, ca niște cărnăciori curmați, și trăgând un gât de aer, strigă cu glasul lui gros:

„Andrii, mă Andrii... Ei, poftim dumneata; apoi să nu-l ieți de chică și să-i fac o morișcă? Mă, Andrii, mă, ticălosule...”

Atunci, de undeva din livadă, răspunde un glas răgușit, somnoros:

„Aief, cucoane.
— Na, poftim, ce cată Rusul Naibii, în livadă? Numai că dormea undeva...” făcu bunicul trăgând un fum și slohozindu-l, cu obrazii umflați.

Portița grădinei scârțai și Andrei se opri în fața cerdacului, și, scotându-și pălăria, rămase cu capul bulbos în soare:

„Iar ai dormit, bre, în burueni?” zise bunicul cătând cu coada ochiului la el.

Rusului îi fugiră ochii somnoroși într'o parte și, ducând o mână la nasul roșu, făcu, cu jumătate de gură:

„Unde se află, cucoane; am fost, zău, la prisacă; că trebuie, musai, să iasă un roi.

— Atâta rău, glăsuși bunica uitându-se oțărâtă la el; ia poftim încoace, după mine”

Andrei sui scările, bocănind cu bocăncii plini de praf, și așezându-și pălăria jos, lângă ușă, intră după bunica, călcând, în vârful degetelor, pe lăicerele vrăstăte și cumpănindu-se, de mijloc, la dreapta și la stânga, cu brațele depărtate de trup:

„Uit 'te, na; ia chiupul ista din ce-niță, și du-te de svârle vișinele. Spală-l și adă-l îndată. M'ai auzit?”

„Auzit, săru m'ana...” făcu Rusul, și, luând chiupul în brațe, își cuie intrase, cumpănindu-se.

Ei, mai stătuți ce mai stătuți, și eși să mă uit la cai, — caii erau moartea mea. Când să intru în grajd numai cel văd pe Rusu, că-și scoate capul pe ușa hambarului și-mi face, cu taină mare, semn să viu, zămbindu-mi cu gura până la urechi.

Intru în hambar: Andrei duce trei degete împreunate la gură și sărutându-le, îmi arată, cu ochii, chiupul cu vișinele. Apoi îmi umple mână de vișine și, așezându-se grecește, lângă chiup, prinde a cărăbăni lacom la gură. Cum înfuleca așa, numai ce intră doi mascuți cât niște juneci, legându-se pe picioarele scurte și grohăind încet, ca și cum ar fi vorbit în de ei. Andrei, când i-a văzut și-a dus iar trei degete la gură și sărutându-și-le voios, a răsturnat vișinele dinaintea porcilor; iar o mână de vișine a aruncat-o la niște găini, cari se învârteau prin fața hambarului. Porcii au început a înghoți lacomi, cu gemete scurte. Găinile se repezeau nebune după vișine; se genceau legându-se, cu gaturile întinse, cu aripile deschise, — și cât ai clipi le dădură gata.

O găină, cu'n moț ca o miugemai găsi o vișină și o luă la fugă, cu ea în plisc, ducând, parcă o boabă de rubin, prin lumină. O parte din găini se luară după ea; iar o sumă năvăliră în hambar și prinseră a da târcoale mascurilor. Din cand în cand, câte una, mai îndrăzneacă se apropia binisor, întindea gâtul și le fura câte o vișină; iar rămătorii cădeau cu râțul și guitați desnădăjduiți.

Ei, băgai, deodată, de seamă, că simt în tot timpul o veselie nespusă, și prinsei a cânta; apoi numai ce mi se păru, că hambarul se clatină și începe a pluti ca pe-o apă. Și, dintr'odată, văzuți, ca printr'o ceață, că mascuții se leagănă, es împleticindu-se, și, ridicându-și surlele spre cer, prind a guita prelung ș'a pufni. Se opresc o clipă, grohăesc încet, se cumpănesc la dreapta, la stânga; și pornesc, dintr'odată, ponciș; fac căți va pași, și se prăvălesc amândoi pe o coastă; se scoală, pornesc și iar cad.

Andrei se uita din pragul hambarului, se frângea de șale înainte și se plesnea cu palmele peste genunchii se apuca de nasul roșu și scutura avvan din capul buhos, își acoperă gura știrbă cu mână, cu degetele rășchirate. Ei ridic un picior și pășesc peste prag, ca peste un gard, în bătătură mă opresc și mă razem de hambar: ograda, cu casele bătrânești, cu livada albă de floare, cu clăile de fân, — se învârtesc în jurul meu ca împrejurul unei osii. O găină, văd, că face căți-va pași, — și cade în plisc, cu aripile deschise. Il văd pe bunicul ivindu-se în cer-

Carmen Sylva

NOTE BIOSRAFICE

de V. Mestugean

— Urmare —

Afacerile interne lasau mult de dorit. Liberalii făceau o crâncenă opoziție. Isbucnirea războiului franco-german turbura și mai mult situația. Opinia publică românească, condusă de persoane cari primiseră educație franceză, era pentru Franța. România era recunoscătoare, în deosebi, împăratului Napoleon care contribuise atât la realizarea aspirațiilor legitime ale românilor. Toate acestea făceau ca să se formeze în țară un curent antigerman și chiar antidinastic.

Principele Carol și Prințesa Elisabeta

Inversunarea opiniei era așa de mare contra germanilor în cât un grup compact de manifestanți a mers până a sparge geamurile sălei Slătineanu, unde colonia germană se intrunise la un banchet sub presidenția consulului general Radovitz, spre a sărbători izbânda armatelor prusiane contra Franței. Această manifestație a amărât mult pe Domnitor ca și mișcarea republicană din Ploești și mai ales achitarea de către jurați a răzvrătiților.

La aceste complicații se mai adăuga starea precară a lucrărilor pentru construirea primelor căi ferate, din cauza insolabilității antreprenorului Strussberg.

Criza financiară, deasemenea, era foarte mare. Vistieria statului era așa de goală în cât nu se putea plăti în întregime nici lista civilă a casei domnitoare. Noroc că Domnitorul ieșea din impas grație darurilor trimise de tatăl său, principele Carol-Anton.

Și, în aceste zile turburi, au fost momente în cari Domnitorul a sovăit și s'a gândit la abdicare. Scrisorile disperate ce le adresa tatălui său sunt martore ale ceasurilor grele prin cari a trecut Domnitorul.

Ce durere trebuie să fi străbătut sufletul Prințului care venise cu atâtea gânduri bune pentru fericirea poporului său

și care acum, prin forța împrejurărilor, trebuia să se depărteze întrerupându-și opera-i salvatoare abia începută.

Ce s'ar fi ales din țara aceasta în acele zile frământate de fel de fel de vânturi, dacă ar fi fost lăsată în voia soartei?

Din fericire, în acele clipe de viață și de moarte pentru România, s'au găsit bărbați energici și mari patrioți ca Lascăr Catargiu cari au alergat în ajutorul Căpitanului când corabia, prinsă de furtună, se afla în plin naufragiu și i-au îndemnat să renunțe la ideia abdicării, atât de fatală pentru țară.

Firește că toate furtunile acestea, deslănțuite asupra țării și în jurul Tronului, nu puteau să lase nepăsătoare pe Prințesa, care, împărțasea toate grijele și chinurile sufletești ale Augustului ei soț.

În mijlocul amărăciunilor prin care trece, Domnitorul avea nespusa mulțumire de a constata că pe lângă inarea masă a populațiunii, i a rămas credincioasă mai ales armata.

Ca în toate împrejurările grele și de astă-dată armata română a dat dovezi de un neîntrecut devotament, secundând pe șeful său în opera restabilirii ordinii în țară. Și cine știe, dacă armata nu și-ar fi făcut întreaga-i datorie și Domnitorul ar fi fost silit să plece, ce s'ar mai fi ales din țara aceasta devenită ținta loviturilor numeroșilor ei dușmani.

Dar, ceea ce a adus un fel de balsam de mângâiere în sufletul Suveranilor și le-a înveselit casa a fost nașterea prințesei Maria, în ziua de 27 August 1870.

Evenimentul acesta fericit a fost un prilej de manifestații de simpatie și devotament pentru Tron.

Mica prințesă era dragălașe ca un înger, sănătoasă și voinică.

Botezul se celebră în ritul ortodox la 13 Octombrie, pe un timp splendid, cu mare pompă, la biserica Cotroceni, în prezența celor două mitropoliți și a șefilor autorităților civile și militare.

Copilul se dezvoltă în mod admirabil. Ea era obiectul adorațiunii auguștilor ei părinți cari erau în culmea fericirii.

În Mai perechea princiară își mută reședința la Cotroceni. Aci aerul e mult mai curat ca în palatul din oraș, din cauza vastului parc ce înconjoară castelul. Pe arborii din parc ciripesc mii de păsări formând un concert care încântă pe Suverani, de și castelul e departe de a avea priveliștele mărețe din valea Rinului.

Dar, doriunța Prințesei Elisabeta de a trăi în mijlocul pădurilor, în sânul naturii, se va realiza mai târziu, și anume când perechea princiară își va muta definitiv reședința de vară la Sinaia, mai întâi în chiile mănăstirii și mai târziu în mureșul castei construit pe valea Peșului.

Castelul de la Cotroceni mai prezenta inconvenientul că fiind situat într-o regiune umedă ne era prielnic mai ales sănătății Prințesei.

Pentru complecta restabilire a Suveranei era indispensabilă o călătorie în străinătate.

Conform sfatului medicilor ei, Prințesa plecă în Italia însoțită de doctorul Theodori, mareșalul Curtiș, G. Filipescu și d-na Zulnia Sturdza dama de onoare a Prințesei.

Prințesa Maria a României

Prințesa e foarte emoționată în momentul despărțirii sale de fiica ei iubită care a și început să pronunțe dulcele cuvânt de „mamă”. Prințul o însoțește până la Smârda și se întoarce în București spre a-și consacra toate orele-i libere micii principese pe care o adoră.

Prințesa Elisabeta vizitează Trieste, Neapole și Roma. Cu ocazia acestei călătorii ea întâlnește pe multe din rudele sale. Aerul îi face mult bine și Prințesa se întreamează complet. La întoarcere, Prințesa e întâmpinată la Orșova de Augustul ei soț. Prințul a plecat din port cu vaporul „România” care s'a întâlnit cu „Stefan-cel-Mare” pe care se afla Prințesa.

Primirea perechei princiare în țară a fost din cele mai strălucite. Dovezile de simpatie exprimate cu acest prilej de către populația țării a mișcat mult pe Prințesa, care și-a arătat mulțumirile ei printr-o scrisoare adresată președintelui consiliului de miniștri.

Timpul trecea și mica prințesă Maria creștea văzând cu ochii ca o zână din povești.

În Mai familia princiară și-a strămutat reședința la Sinaia, instalându-se în chiile din jurul mănăstirii. Reședința aceasta amenajată în grabă, era departe de a fi încăpătoare, mai ales că curtea princiară era compusă din șazeci de persoane.

Încăperile pe cari le aveau Suveranii, spoite cu var, erau oareși cum umede.

Acum câți-va ani, grație amabilității defunctului arhimandrit Nifon, starețul mănăstirii, am avut prilejul de a vizita amănunțit locuința de odinioară a principilor, și am scris în *Universul* un articol referitor la această vizită.

Îmi aduc aminte, că pereții uneia din încăperi erau păstrați intacti. Pe unii din pereți se vedeau zeci de portrete executate cu creionul negru de prințesa Elisabeta. Aceste portrete, foarte reușite, reprezentau personalitățile timpului, cari treceau pe la palat. Doctorul Teodori, d-na Zulnia Sturdza, Ion Brătianu, Lascăr Catargiu, etc., într'un cuvânt, nimeni nu scăpase de creionul dibaciu al Prințesei.

Dar dacă reședința aceasta era totalmente lipsită de confort, munții și pădurile ce o înconjurau compensau în deajuns lipsurile celorlalte. Perechea princiară sta ore întregi pe veranda mănăstirii admi-

rând frumusețile naturei. Prințesa Elisabeta, care își regăsise pădurile-î adorate, era acum și mai fericită. Aerul de munte îi prii, deasemenea, foarte mult miciei principese care era rumenă ca un bujor.

Cu fruntea largă, cu ochii vioi și dulci, cu o guriță ca o cireasă și cu un păr buclat, prințesa era de o drăgălășenie fără pereche.

Pe lângă aceasta era și de o rară inteligență. Incepuse să vorbească românește și răspunsurile ce le da persoanelor cari îi puneau întrebări, erau cu adevărat surprinzătoare prin farmecul și înțelepciunea lor. Mica principesă avea o inimă bună și asculta toate sfaturile ce i se dădeau de către Augusta ei mamă. Era așa de aproape de oamenii în cât primul ei gest era de a săruta persoana cu care intra în vorbă. Și după ce o săruta îi ura din suflet să fie fericit.

Iată ce scrie Prințul Carol tatălui său cu privire la șederea familiei princiare la Sinaia în acea vară:

„Vom mai sta o lună la Sinaia. Viața e plăcută aici și avem oaspeți în toate zilele. Un roi de d-șoare aduc multă veselie în cercul nostru; deunăzi, afară de d-ra de onoare numită de curând, d-ra Băleanu, am avut șapte tinere la masă cu care s'a dansat și s'a jucat jocuri de societate în timpul serei. De altfel, șederea aici e de mare folos în multe privințe; ne pune în contact mai strâns cu oamenii, ceea ce nu se poate la oraș, unde totul e oficial.

La 8 Septembrie st. n., Marioara va implini doi ani, dar îi pot da trei ani, căci dezvoltarea ei intelectuală și fizică e superioară celeia a unui copil de 2 ani. Acum ar fi timpul, scumpul meu părinte, ca să-mi vedeți feița! V'ați bucura de sigur ca și mine. Ea vorbește în 3 limbi: română, germană, dar mai ales engleză; a-leargă singură pretutindenți, spune fiecărui pe nume și în toate Duminicile se duce la biserica mănăstirei, unde stă foarte liniștită în timpul slujbei. E o fire blândă și amabilă, ascultă ce i-se spune și dă cu plăcere toate jucăriile.”

Doamna Elisabeta cu Nea ei

Prințesa Elisabeta, e inutil să o spunem, avea o adevărată adorație pentru fiica ei. Iată ce scrie și ea, mamei sale, principesa de Wied, despre mica principesă, pe care

o numea *Sonnenkind*, adică copilul soarelui:

„Copila e nespus de adorabilă. Nici nu-ți poți imagina cât e de frumoasă și de drăgălașe. Când îmbrățișează pe cineva adoagă imediat: Doresc ca toată lumea să fie fericită și sărută pe toți cei de față. Îi pare rău de micile greșeli ce le face. Indată ce faci apel la buna ei inimă, ori-ce îndărătnicie și ori-ce ciudă îi dispăre. E așa de cuminte și răbdătoare! Ochiul ei albastru a o privire adâncă și pătrunzătoare. Ce cugetări se vor naște într'o zi sub fruntea-i bulbucată ce pare a promite atât!”

Nu știa biata mamă, care scria rândurile de mai sus, că într'un timp foarte scurt, ingerul acesta trebuia să părăsească lumea spre a sbura în ceruri!

Biata mică prințesă! Și cât de mult iubea ea țara în care se născuse. Îi plăcea portul românesc, oamenii dela noi; îi plăcea Bucureștii și îi plăcea mai ales Sinaia și Peleşul sgomotos. Când se plimba cu guvernanta ei pe lângă pâruiul acesta pitoresc, ce se furișă grațios prin păduri de brazi, sărind din stâncă în stâncă, mica principesă rămânea într'un fel de extaz și nu consimțea de cât cu mare greutate să se depărteze de Peleşul ei iubit.

La 24 August, a doua aniversare a nașterii Principesei, a fost sărbătorită după obiceiul românesc, frângându-i-se turta deasupra capului ei drăgălaș. A fost muzicii și s'a tras artificii. Cât era ea de mică, prințesa a primit cu o nespusă grație copilărească felicitările ce i s'a prezentat cu acest fericit prilej.

Crăciunul mica principesă l'a petrecut admirabil. Nu numai că a primit numeroase cadouri cari au încântat-o și au speriat-o în acelaș timp, prin numărul lor cel mare, dar a asistat, împreună cu părinții ei la marea serbare de Crăciun dată la Ateneu, jucându-se voioasă cu copii de vârsta ei și strălucind prin frumusețea și farmecu-î deosebit.

Mama ei niciodată n'a putut să uite această noapte de Crăciun a anului 1873 și chiar și acum, după trecerea unui interval de timp așa de lung, inima-î sângerează la amintirea acelei frumoase serbări a cărei regină fusese „Copilul Soarelui.” Și câte pagini și câte versuri n'a consacrat de atunci Carmen Sylva memoriei copilei sale, căutând în armoniile lirei sale mângăerea unei perderi așa de mari.

În Mai, Prințesa Elisabeta făcu o călătorie la Neuwied împreună cu mica principesă. Nespusă fu bucuria principesei de Wied, văzând pe nepoțica ei atât de frumoasă și de sglobie. Bunica nu văzuse pe prințesa Maria de cât cu doi ani în urmă, când mica principesă abia putea să facă câțiva pași tremurători. Acum i se părea că are în față-î o domnișoară, de și prințesa Marioara nu implinise nici trei anișori. Prințesa Elisabeta a locuit în castelul Segenhaus și a fost încântată de a revedea localitățile acelea pline de amintiri. În ce privește pe mica principesă, ea nu vorbea tot timpul decât de Sinaia, de Peleş, de România și de românii.

Cu toate că iubea mult pe bunica ei precum și pe celelalte persoane din ju-

rul ei, totuși aștepta cu nerăbdare momentul de a se întoarce la Sinaia.

În Iunie, Domnitorul s'a dus și el la Neuwied de unde a trecut la Ems vizitând pe Împăratul Germaniei. Cu prilejul acestei călătorii Domnitorul s'a întâlnit cu mulți prieteni din copilărie, ceea ce i-a pricinuit o mare plăcere.

E amuzantă mica aventură întâmplată perechei princiare la Witzler, unde se dusesse să întâlnească pe prințesa Otilia de Solms Braunfels, o rudă a perechei princiare.

Fiind-că pierduseră trenul, prințul și prințesa s'a dus cu trăsura la Giessen. Aș sosit însă prea târziu, fără bani și fără bagaje. Principii călătoreau incognito, însoțiți de un singur valet. Și cum nici valetul n'avea suma necesară pentru tren, iar Suveranii nu voiau să iasă din incognito, s'a biziuit pe înfățișarea lor bună și au apelat la creditul otelierului, care nu i-a refuzat. Aventura a fost nespus de amuzantă.

După ce familia princiară română a făcut vizite la Sigmaringen și alte localități, s'a întors în România prin Viena, Pestă și Brașov. În timpul acela holera bănuia cu furie în Ungaria. Principii priveau cu mâhnire sutele de morți aduși spre înmormântare prin cimitirele situate în apropierea calei ferate. Totuși, la Brașov, s'a făcut perechei princiare române o primire strălucită de către populația orașului. La Sinaia, unde Suveranii au sosit într'un postalion deschis, primirea a fost și mai entusiastă.

Aceasta se petrecea în August. Atât principesa Elisabeta cât și mica prințesă Maria s'a întremat repede de oboselile călătoriei.

În Septembrie mica principesă avu un ușor atac de anghină difterică care se repetă în Februarie anul următor, fără a primejdui viața bolnavei.

În ziua de 24 Martie însă, la paștele catolic, mica prințesă întorcându-se dela Catedrală, unde se dusesse cu augustul ei tată, căzu bolnavă de scarlatină.

Cu toate îngrijirile date în grabă de societățile medicale din Capitală, boala miciei principese progresă repede spre marea disperare a părinților ei cari n'au lipsit nici o clipă de la căpătâiul iubiei lor copile.

Mica bolnavă era conștientă de gravitatea stărei sale. Pradă frigurilor ce o cuprinsese, ea a cerut să i se dea apă de la Peleş ca să-și astâmpere setea ce o sfâșia. Apoi, simțindu-și sfârșitul, ea și-a îndreptat cu implorare ochisorii spre cei ce o înconjura. Văzând însă că nimeni nu poae să-î aducă alinarea suferințelor, s'a resemnat spunând:

„Vai, acum totul s'a sfârșit.”

Prințesa intră în agonie în noaptea de 29 Martie și-și dete sufletul între orele 4—5 dimineața. Ea avea trei ani, șase luni și o zi.

Prințul și Prințesa ingenuchiară în fața corpului neînsuflețit al copilei lor care acum era albă ca marmora. Jalea lor e mare. Și, în fața acestei cumplite nenorociri, Suveranii nu-și găsesc mângăerea de cât în iubirea ce li se manifestează de întreaga suflare din țară.

(Va urma).